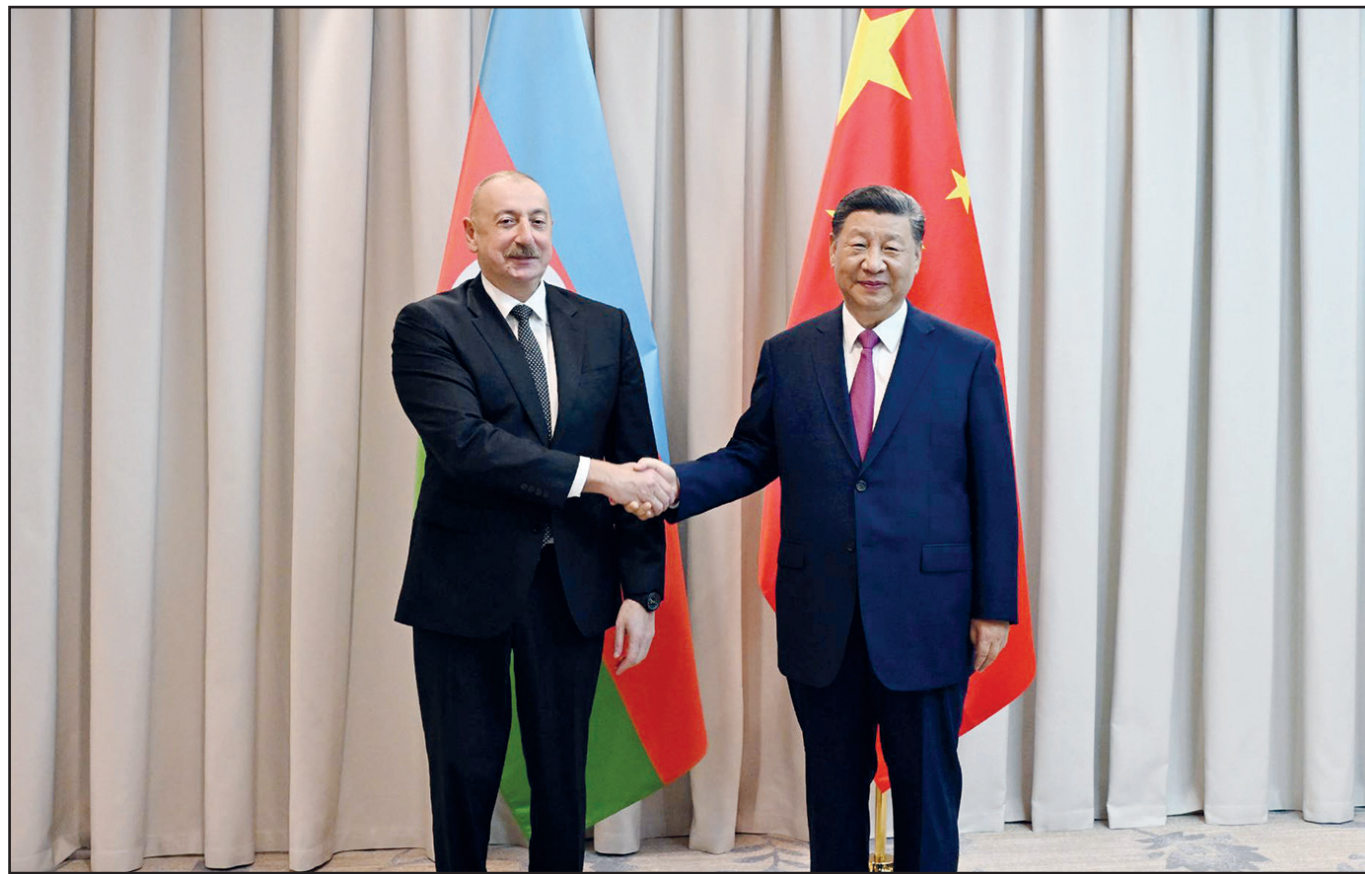

22 may - 4 iyun 2025-ci il №20/21

Azərbaycan-Çin münasibətləri yeni mərhələdə: daha möhkəm dostluğa və daha güclü strateji tərəfdaşlığa doğru

(əvvəli ötən sayımızda)

Azərbaycan-Çin iqtisadi münasibətləri: 1,5 milyondan 3,7 milyarda...

Azərbaycan dünyanın iqtisadi nəhənglərindən olan Çinlə iqtisadi əməkdaşlığa böyük önəm verir. Xüsusən Azərbaycan və Çin dövlət başçıları arasında siyasi iradəsi və dostluq münasibətləri, imzalanan sənədlər iqtisadi əlaqələrin sürətlə genişlənməsi üçün əlverişli zəmin yaradır.

1993-cü ildə ölkələrimiz arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 1,5 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Azərbaycan və Çin arasında ticarətin həcmi xüsusən son illər əhəmiyyətli dərəcədə böyüyüb. 2015-2024-cü illərdə bu əlaqələrin sürətlə inkişaf etməsi nəticəsində ticarət dövriyyəsinin həcmi 2015-ci ildə 561 milyon, 2024-cü ildə 3,744 milyard dollara çatıb. 2024-cü ilin statistikasına əsasən, Azərbaycanın xarici ticarətinin ümumi həcmi 7,9 faizi Çinin payına düşür. Əgər 2018-ci ildə Çin Azərbaycanın 6-cı ticarət tərəfdaşı idisə, indi 4-cü iri ticarət tərəfdaşıdır. Azərbaycanın ixracı əsasən xam neft və neft-kimya sənayesi məhsullarıdır, Çindən isə çox geniş çeşiddə məhsullar (elektro- texnikadan ətriyyata qədər) idxal edirik.

Bu gün Çindən Azərbaycana yönələn investisiyaların həcmi 942 milyon, Azərbaycan sərmayələrinin Çinə yatırılan ümumi həcmi isə təqribən 2,1 milyard dollar təşkil edir. Hazırda respublikamızda Çin investisiyalı 375 şirkət qeydə alınıb, onlardan 298-i aktiv fəaliyyət göstərir. Onlar Azərbaycanın sənaye, energetika, maliyyə, bank, rabitə, İKT, kənd təsərrüfatı və qeyri-neft sektorunun müxtəlif sahələrində təmsil olunurlar. Çin şirkətləri Azərbaycan iqtisadiyyatının lokomotivi olan neft sektoruna da maraq göstərirlər. 2018-ci ildə SOCAR-la Çin Milli Neft Şirkətinin (CNPC) tərəmsəsi olan "BGP Inc." şirkəti arasında birgə müəssisənin yaradılmasına dair Təsis Müqaviləsi imzalanıb. BGP-nin əsas fəaliyyət sahələrinə quruda, keçid zonasında və dənizdə kəşfiyyat işlərinin aparılması, o cümlədən mürəkkəb əməliyyatlar aparmaqla seysmik məlumatların əldə edilməsi, emalı və interpretasiyası, seysmik avadanlıqların istehsalı və əlaqədar informasiya-kommunikasiya texnologiyaları (İKT) xidmətlərinin göstərilməsi daxildir. **Azərbaycana səfər edən Çin turistlərinin sayında da artım var. Çünki Azərbaycan Çin vətəndaşları üçün sadələşdirilmiş viza proseduru tətbiq edib.**

Hazırda Azərbaycanın Çinlə ticarət dövriyyəsində müsbət dinamika müşahidə olunur. Bununla belə ticarət əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi üçün potensial böyükdür və bu potensialın reallaşdırılması istiqamətində Azərbaycan tərəfindən ardıcıl tədbirlər görülür. Belə ki, ölkəmizin Çindəki səfirliyində ticarət nümayəndəsi fəaliyyət göstərir, eləcə də ötən dövrdə Çinin Pekin, Urumçi, Şanxay və Lucou şəhərlərində Azərbaycanın Ticarət və Şərab evləri açılıb, Honkonq, Quancou, Urumçi, Şanxay və Pekin şəhərlərinə ixrac missiyaları təşkil edilib. Ən əsası, indiyədək keçirilmiş biznes-forumlar, Azərbaycan şirkətlərinin Çində təşkil olunan beynəlxalq sərgilərdə fəal iştirakı, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində birgə əməkdaşlıq, Azərbaycan-Çin Hökumətlərarası Ticarət-İqtisadi Əməkdaşlıq Komissiyasının fəaliyyəti, Asiya İnfrastruktur İnvestisiya

Bankı ilə icra olunan layihələr ticarət-iqtisadi əlaqələrin inkişafında əhəmiyyətli rol oynayır. Çin tərəfindən həyata keçirilən idxala dəstək siyasəti də Azərbaycanın yüksək keyfiyyətli məhsullarının Çin bazarında təklif olunması üçün əlverişli şərait yaradır. Bu işdə davamlı nəticələr əldə etmək üçün yerli sahibkarlara dəstək mexanizmlərinin təkmilləşməsinin tətbiqi məqsəduyğun olardı.

Azərbaycan "yaşıl enerji"yə keçidi prioritet hədəflərindən biri elan edib. Son illər texnoloji inkişafda möhtəşəm nailiyyətlərə imza atan Çin şirkətləri ölkəmizin "yaşıl enerji" layihələrində iştirak edirlər. Bu sırada "Qaradağ" Günəş-Elektrik Stansiyasının inşasında Çinin "Dongfang" şirkətinin iştirakı, "Acwa Power" şirkətinin Azərbaycanda "yaşıl enerji" ilə bağlı inşa etdiyi stansiyanın texniki təminatında Çin şirkətlərinin rolunu qeyd etmək olar. Çinin məşhur "Huawei" şirkəti isə artıq işğaldan azad olunmuş Qarabağda "ağıllı kənd" və "ağıllı şəhər" layihələrinin icrasında yaxından iştirak edir, bərpa və yenidənqurma prosesinə öz layiqli töhfəsini verir.

"Bir kəmə, bir yol"

Çin-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafı və yeni çalarlar əldə etməsində nəqliyyat sahəsində əməkdaşlıq böyük rol oynayır. Məlumdur ki, Azərbaycanın strateji imkanlarını artıran, ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrin inkişafını şərtləndirən, yeni əməkdaşlıq platformalarının formalaşmasına zəmin yaradan amillərdən biri ölkəmizin regionun nəqliyyat, logistika mərkəzinə çevrilməsidir. Prezident İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, "Azərbaycan bölgədə nəqliyyat dəhlizlərinin yaradılması, müasir nəqliyyat infrastrukturunun formalaşması işində fəal rol oynayır. Həm "Şərq-Qərb", həm "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizləri Azərbaycandan keçir". Azərbaycanın Çinin "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünə dəstək verməsi, "Şərq-Qərb", Orta dəhliz layihələri çərçivəsində əməkdaşlıq iki ölkə arasındakı siyasi-iqtisadi əlaqələrin dərinləşməsində böyük rol oynayır. "Bir kəmə, bir yol" layihəsi 2013-cü ildə Çin rəhbəri Si Cinpin tərəfindən irəli sürülüb və məqsədi tarixi İpək yolunu yenidən canlandırmaq, həmçinin bu yolu keçdiyi ölkələrlə əməkdaşlıq sahələrini artırmaqdır. Layihə tarixi İpək yolundan ilhamlansa da, Çinin 1978-ci ildə tətbiq etdiyi islahatlar və açıqlıq siyasətinin davamı kimi də səciyyələndirilir. "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsü Avrasiyanın inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcı da hesab edilir. Çünki ekspertlərin fikrincə, iqtisadi, ticari, maliyyə və digər sahələrdə xüsusi əhəmiyyəti ilə seçilən bu layihənin reallaşması qədim İpək yolu üzərində yeni dəyərlərin formalaşmasına dəstək verəcək, qloballaşmanın iqtisadiyyata mənfi təsirlərini azaldacaq, beynəlxalq səviyyədə yüklərin daşınmasına və beləliklə də milli gəlirlərin artmasına, regional inkişafa ciddi təkan verəcək. Layihə həm də ölkələr arasında ikitərəfli, üçtərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığı əhatə edəcək. Hazırda "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsü təxminən 100-dən artıq ölkə tərəfindən dəstəklənir. Azərbaycan bu təşəbbüsə ilk dəstək verən ölkələrdəndir.

Bu layihəyə bir neçə istiqamət daxildir ki, onlardan biri də Çindən başlayıb Mərkəzi Asiya ölkələrindən, Azərbaycan, Gürcüstan və Tür-

kiyədən keçməklə Cənubi Avropaya uzanır. Bu baxımdan Azərbaycanın həyata keçirdiyi nəqliyyat layihələri, o cümlədən Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin istifadəyə verilməsi Çində böyük maraqla qarşılanır və təqdir olunur. 2019-cu ilin yanvar ayında Davosda Dünya İqtisadi Forumu çərçivəsində "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünün inkişaf etdirilməsi: Çinin trilyon dollarlıq baxışı" mövzusunda keçirilən sessiyada Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın "Şərq-Qərb" nəqliyyat dəhlizi təşəbbüsünün fəal üzvü olduğunu, ölkəmizin Çin hökumətinin "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünü dəstəklədiyini bildirib. 2019-cu ilin aprel ayında Pekində keçirilən 2-ci "Bir kəmə, bir yol" Beynəlxalq Əməkdaşlıq Forumuna isə qeyd etdiyimiz kimi, Cənubi Qafqazdan yalnız Prezident İlham Əliyev dəvət almışdı. Fo-

rumdakı çıxışı zamanı Prezident Si Cinpinə dəvətə görə təşəkkür edən, həmçinin Çin Xalq Respublikasının yaradılmasının 70-ci ildönümünü münasibətilə təbriklərini çatdıran Prezident İlham Əliyev ölkəmizin "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünü dəstəklədiyini bəyan etdi: *"Azərbaycan lap əvvəldən Prezident Si Cinpin tərəfindən irəli sürülmüş "Bir kəmə, bir yol" təşəbbüsünü dəstəkləyib. Bu layihə yalnız nəqliyyat bağlılığını təmin etmir. O həmçinin müxtəlif ölkələr arasında əlaqələri gücləndirir, dialoq və əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi işinə xidmət edir və beynəlxalq ticarət üçün yeni imkanlar yaradır".*

(davamı gələn sayımızda)

Ziyad SƏMƏDZADƏ,
akademik

Azərbaycan Respublikasının
Auditorlar Palatası

Qalqımızı

28
May

MÜSTƏQİLLİK
GÜNÜ

münasibətilə ürəkdən
TƏBRİK EDİR!